

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 337/2014-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. júna 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť N. H., zastúpeného advokátkou JUDr. Adrianou Krajníkovou, Kuzmányho 57, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a) a e) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a namietaného porušenia čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 To 78/2012-806 z 13. novembra 2012, ako aj uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tdo 33/2013 z 24. júla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť N. H. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. novembra 2013 doručená sťažnosť N. H. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta

porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a) a e) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a porušenie čl. 12 ods. 2 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 To 78/2012 z 13. novembra 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“), ako aj uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Tdo 33/2013 z 24. júla 2013 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že napadnutým rozsudkom krajského súdu bol zrušený rozsudok Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 T 45/2012 z 12. júla 2012 (ďalej len „rozsudok okresného súdu z 12. júla 2012“) vo výrokoch o trestoch a spôsoboch ich výkonu, podľa ktorého bol sťažovateľ uznaný za vinného z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných látok a psychotropných látok, jedov a prekursorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), c) a d) a ods. 3 písm. c) Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona, za čo mu bol podľa § 172 ods. 3 písm. c) Trestného zákona s použitím § 38 ods. 4 Trestného zákona uložený trest odňatia slobody vo výmere 18 rokov nepodmienečne. Podľa § 48 ods. 3 písm. b) Trestného zákona bol sťažovateľ napadnutým rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 To 78/2012 z 13. novembra 2012 zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia, súčasne mu bol podľa § 76 ods. 1 Trestného zákona v spojení s § 78 ods. 1 tohto zákona uložený ochranný dohľad na dobu 3 rokov a podľa § 73 ods. 1 Trestného zákona mu bolo uložené ochranné protitoxikomanické liečenie ambulantnou formou. Napadnutým rozsudkom krajského súdu bol sťažovateľovi podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku podľa § 172 ods. 3 písm. c) Trestného zákona s použitím § 38 ods. 4 Trestného zákona pri nezmenenom skutkovom základe uložený trest odňatia slobody vo výmere 18 rokov nepodmienečne podľa § 48 ods. 3 písm. b) Trestného zákona so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia. Inak napadnutý rozsudok okresného súdu ostal nezmenený.

Sťažovateľ podal proti tomuto rozsudku krajského súdu dovolanie „*podľa § 368 ods. 1 Tr. por.,... pre dôvody podľa § 371 ods. 1, písm. c/ a e/ Tr. por.*“, ktoré však bolo

napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietnuté, pretože najvyšší súd dospel k názoru, že „nie sú splnené dôvody dovolania“.

Vo svojom dovolaní (ako aj odvolaní) sťažovateľ poukázal „na námietku porušenia práva na obhajobu, a porušenie mojich základných ľudských práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, nakoľko konanie pred súdmi sa nevykonalo v jazyku, ktorému rozumiem, napriek tomu, že... žiadal o ustanovenie tlmočníka a tiež na námietku, že počas verejného zasadnutia Krajského súdu v Košiciach konal prokurátor Krajskej prokuratúry v Košiciach JUDr. B. B., ktorý mal byť vylúčený z dôvodu, že o veci pred Okresným súdom v Košiciach rozhodoval jeho otec JUDr. L. B.“.

Vo vzťahu k námietke porušenia svojho práva na ustanovenie tlmočníka a konanie v jazyku, ktorému rozumiem, poukazuje sťažovateľ na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 39/01 zo 4. júla 2001, uvádzajúc, že nemal «možnosť konať v jazyku, ktorému rozumiem a to jednak na hlavných pojednávaniach a verejnom zasadnutí, ako aj mi bolo odopreté preloženie zápisnice z týchto úkonov do jazyka, ktorému rozumiem.

Doposiaľ riadne nerozumiem tomu, čo sa na pojednávaniach dialo a ani obsahom zápisníc a tiež rozhodnutiam vo veci samej. Rovnako obtiažne som sa dorozumieval aj s mojou obhajkyňou a to hlavne preto, že riadne som neporozumel obsahu týchto úkonov a preto aj komunikácia medzi nami a právne poradenstvo bolo komplikované.

Opakovane som apeloval na poukaz môjho práva na konanie v materinskom jazyku, resp. jazyku, ktorému rozumiem, a dožadoval som sa ustanovenia tlmočníka z jazyka „pašto“, ktorý je úradným jazykom v Afganistane a ktorému iba tomuto jazyku riadne rozumiem. Moja požiadavka bola takto prvýkrát predložená prostredníctvom obhajkyne JUDr. Adriany Krajníkovej, nakoľko dovtedy sa nikto touto záležitosťou nezaoberal (aj keď som to žiadal) a súčasne som v tomto štádiu konania zistil, že prebiehajúcim úkonom na súde dostatočne a riadne nerozumiem.

Súdy konajúce vo veci, a rovnako aj dovolací súd skonštatovali, že nemám právo na konanie v materinskom jazyku, ale jazyku ktorému rozumiem a podľa nich je to „perzský jazyk“ a takéhoto tlmočníka som mal ustanoveného... opakovane som poukazoval (aj)

na skutočnosť, že žiadam konať v jazyku, ktorému rozumiem a tým je „pašto“, a ktorý je zároveň mojím materinským jazykom a súčasne jedným (prvým v poradí) z dvoch úradných jazykov štátu Afganistan. Súbežne, výslovne som udával, že pre úradné účely, teda pre účely tohto trestného konania riadne nerozumiem jazyku „perzština“ z ktorého, bol ustanovený tlmočník. Ide síce tiež o úradný jazyk štátu Afganistan (druhý úradný jazyk v poradí), patriaci do skupiny perzských jazykov (ale týchto perzských jazykov je cca 50) tak, ako perzským jazykom je aj „pašto“. Do konania pribratý tlmočník N. D., vysokoškolský vzdelaná osoba, s rovnakým štátnym pôvodom ako ja, ktorý neovláda jazyk „pašto“ - prvý úradný jazyk v štáte Afganistan (preto nemohol byť ustanovený na tento jazyk), tak, ako ja neovládam jazyk „perzština“ (druhý úradný jazyk), ale mne sa „diktuje“ ovládať „perzštinu“ a týmto sa vec ustanovenia tlmočníka do jazyka, ktorému rozumiem, považuje za riadne vybavenú.».

K odopretiu práva na vyhotovenie prekladov písomností (zápisníc o hlavnom pojednávaní) zo slovenského jazyka do perzštiny sťažovateľ uvádza, že nežiadal o ich preklad do perzštiny, ale „do jazyka....“, ktorému rozumie a čo je zrejme, že [týmto jazykom, pozn.] *nie je perzština, odvolací súd uviedol, že síce je nutnosťou urobiť takýto preklad osobe neznalej jazyk, v ktorom sa konanie vedie, avšak právo tejto osoby používať v konaní jazyk, ktorému rozumie, nezakladá automaticky právo na vyhotovenie prekladu písomností, pričom toto právo nemožno vyvodit' ani z Trestného poriadku ani z Ústavy SR.*

Uvedené považujem za porušenie zákona a mojich základných práv, nakoľko príslušné listinné materiály sú súčasťou trestného konania a rovnako mám právo na ich preklad, nakoľko o tento preklad som požiadal (teda nenamietal som automatické nevyhotovenie prekladu, ale zamietnutie mojej žiadosti na vykonanie prekladu). Toto právo je mojím základným právom a je zrejme, že ak z dôvodu neznalosti jazyka nepoznám obsah písomnosti, nemám zabezpečenú možnosť sa riadne brániť.“.

Právna zástupkyňa sťažovateľa poukazuje na názor dovolacieho súdu, ktorý je podľa jej názoru «bez opory v zákone aj v tom, že je povinnosťou obhajcu zabezpečiť klientovi preklad písomnosti (má na mysli z trestného spisu) do materinského jazyka, alebo jazyka ktorému rozumie a úhradu by si nárokoval predpísaným spôsobom. Uvedené je absolútne

v rozpore so zákonom, nakoľko ide o otázku ustanovenia tlmočníka do konania, v rámci ktorého tento vykonáva aj preklad úradných písomností nachádzajúcich sa v ňom. Z predmetnej veci je nesporné, že Slovenská republika (s príslušnými kompetenciami a mocou štátu)... nedokáže zabezpečiť tlmočníka z úradného jazyka „pašto“, ktorému rozumiem a bremeno ťarchy prenáša na obhajcu, ktorý ani v minimálnej miere nedisponuje možnosťami štátu a už vôbec nie kompetenciami na regulérne teda úradné zabezpečenie tlmočníka. Rovnako by bolo v rozpore so zákonom akceptovať „preklad“ zápisnice z hlavného pojednávania učený tlmočníkom bez jeho pribratia do konania, nakoľko by nešlo o tlmočníka podľa § 28 Tr. zák., a opätovne vyvstáva otázka potreby prijatia tlmočníka podľa § 28 Tr. zák. na úradné preloženie úradných listín z tohto trestného spisu. Dovolací súd svoj názor odôvodňuje aj poukazom na § 15 zák. č. 655/2004 Z. z., že advokát má o. i. nárok na náhradu výdavkov za preklady, pričom tu sa nemá na mysli preklad z dotknutého súdneho spisu, ale preklady listín zakladaných do spisu pre účely obhajoby, teda preklady učené v rámci zabezpečovania obhajoby, Zápisnicu z hlavného pojednávania, resp. rozhodnutia súdov a iné listiny zo spisu môže relevantne prekladať iba pribratý tlmočník (prekladateľ).».

Sťažovateľ vyjadruje nesúhlas s konštatovaním dovolacieho súdu, že jeho „následná zmena postoja v konaní pred súdom prvého stupňa, kedy... vyhlásil, že dostatočne nerozumie[m], perzskému jazyku tak, ako tlmočenie vykonával N. A. a žiada[1] som o ustanovenie tlmočníka do... materinského jazyka, je účelová“, a poukazuje na to, že najvyšší súd sa nesprávne vyjadruje, že sťažovateľ vyhlásil, «... že dostatočne nerozumie[m] perzskému jazyku, nakoľko takto som sa nikdy nevyjadril. Naopak, v dovolaní (aj odvolaní) som podrobne vysvetlil problematiku perzského jazyka, ktorý takýto pojem je neurčitý, nakoľko perzský jazyk je aj „peržština“ a „pašto“ a ďalších cca 50 perzských jazykov. Takže ak Najvyšší súd SR hovorí, že som sa vyjadril, že dostatočne nerozumie[m] perzskému jazyku, toto stanovisko je neurčité a nepreskúmateľné (nie je zrejmé, ktorý perzský jazyk má na mysli) a na základe toho nemožno vyvodiť, že moja požiadavka na pribratie tlmočníka do môjho materinského jazyka je účelová. V skutočnosti stále tvrdím to, že dostatočne nerozumie[m] „peržštine“, ako jednému z perzských jazykov (nie že nerozumie[m] perzskému jazyku) a žiadam o pribratie tlmočníka do jazyka „pašto“ (tiež perzského jazyka) ktorému

dostatočne rozumiem, nakoľko je mojím materinským jazykom a zároveň (prvým) úradným jazykom štátu Afganistan.

Najvyšší súd SR tiež nesprávne definuje moju požiadavku na pribratie tlmočníka, ako požiadavku na pribratie tlmočníka do môjho materinského jazyka, nakoľko táto znela na pribratie tlmočníka do môjho materinského jazyka, resp. jazyka, ktorému rozumiem, ktorým je „pašto“ (ktorý je mojím materinským jazykom a zároveň prvým úradným jazykom štátu Afganistan).

Najvyšší súd SR tiež nesprávne hodnotí to, že moja žiadosť v priebehu konania na súde prvého stupňa je účelová, nakoľko dovedy som dostatočne rozumel pribratému znalcovi. Uvedené konanie však nie je z mojej strany účelové, pričom konštatovanie účelovosti je irelevantné, nakoľko v každom štádiu konania mám právo o uvedené požiadať (poukazujem na citovaný ústavný nález), avšak moja požiadavka vzišla z okolností, že konaniu na súde som dostatočne nerozumel. Prípravné konanie a konanie na súde má v sebe odlišnosti, a tak, ako som udával, tomuto konaniu na súde som dostatočne nerozumel. Pribratie tlmočníka na materinský jazyk, resp. jazyk, ktorému rozumiem, je mojím základným právom v ktoromkoľvek štádiu konania, poukazujúc aj na citovaný ústavný nález.».

Sťažovateľ preto tvrdí, že „konajúce súdy a dovolací súd rovnako, porušili moje právo na konanie v materinskom jazyku, resp. jazyku, ktorému rozumiem, o ustanovenie ktorého tlmočníka (prekladateľa) som viackrát žiadal a ktoré právo mám v ktoromkoľvek okamihu konania bez ohľadu na to, že zbežne (tzv. kuchynskou rečou) rozumiem jazyku, v ktorom sa koná, resp. jazyku, v ktorom je pribratý tlmočník, a rovnako porušili moje právo keď odopreli vykonať preklad požiadaných listín z trestného spisu do jazyka, ktorému rozumiem. Ani slovenský jazyk, ani perzštinu neovládam tak, aby som im rozumel za účelom úradného styku, nepoznám gramatiku, nerozumiem a nerozlišujem komunikáciu v časovaniach, v podmieňovacích spôsobov a pod., čo je pre účely objasňovania skutku a mojej obrany vysoko podstatná okolnosť.“.

K námietke, že počas verejného zasadnutia krajského súdu konal prokurátor Krajskej prokuratúry v Košiciach JUDr. B. B. (ďalej len „prokurátor“), ktorý mal byť vylúčený z

dôvodu, že vo veci pred okresným súdom rozhodoval jeho otec JUDr. L. B., sťažovateľ poukazuje na to, že „dovolací súd uviedol, že nedošlo k žiadnemu porušeniu zákona a prítomnosť tohto prokurátora na odvolacom súde nemôže zakladať prekážku vykonania odvolacieho konania o rozsudku súdu prvého stupňa, ktorý rozhodoval sudca, s ktorým má tento prokurátor údajne príbuzenský vzťah. Súčasne poznamenal, že táto osoba nebola namietaná počas odvolacieho konania.

Je (bez pochyb) dané, že medzi JUDr. B. B. a JUDr. L. B., je blízky príbuzenský vzťah (syn a otec). Je zrejmé, že odvolací súd túto namietanú otázku riadne nevybavil, nakoľko keďže udáva, že ide o údajný príbuzenský pomer, túto otázku nepreskúmal. V opačnom prípade by mal potvrdiť, že ide o mnou udávaný príbuzenský vzťah. Odôvodnenie je v tejto časti nepreskúmateľné.

Mám za to, že bol porušený zákon, ak JUDr. B. B. konal ako prokurátor krajskej prokuratúry v odvolacom konaní proti rozsudku vydanom v prvom stupni JUDr. L. B., jeho otcom.

Skutočnosť, že táto okolnosť nebola namietaná v odvolacom konaní je irelevantná, nakoľko strany konania nemusia mať o takýchto vzťahoch okamžitú vedomosť, pretože konajúci prokurátor sa na verejnom zasadnutí nepredstavuje menom.“

Na základe uvedeného sťažovateľ ústavnému súdu navrhuje, aby vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľa zaručené podľa čl. 12 ods. 2, čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 4 Ústavy SR a Dohovorom o ochrane ľudských práva základných slobôd čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. a/, e/, bolo Uznesením Najvyššieho súdu SR, zo dňa 24. 7. 2013, sp. zn. 1 Tdo 33/2013 a Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach, zo dňa 13. 11. 2012, sp. zn. 7 To 78/2012-806, porušené.

Ústavný súd SR zrušuje Uznesenie Najvyššieho súdu SR, zo dňa 24. 7. 2013, sp. zn. 1 Tdo 33/2013 a Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, zo dňa 13. 11. 2012, sp. zn. 7 To 78/2012-806 a vec vracia na nové konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd SR zakazuje Najvyššiemu súdu SR a Krajskému súdu v Košiciach pokračovať v porušovaní namietaných základných práv sťažovateľa.

Najvyšší súd SR a Krajský súd v Košiciach sú povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania – právneho zastúpenia na účet jeho právnej zástupkyne vo výške 511,45 €.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom príslušného orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím tohto orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu

možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať...

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 4 ústavy kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie podľa odseku 2, má právo na tlmočníka.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva:

a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu;

e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí.

Podstatou tejto časti sťažnosti je námietka sťažovateľa, že v jeho trestnej veci mu bola odňatá možnosť konať v jeho materinskom jazyku, resp. jazyku, ktorému rozumie. Súd pribrali do konania tlmočníka z/do jazyka perzského, hoci sťažovateľ tvrdí, že perzský jazyk neovláda na dostatočnej úrovni na to, aby pochopil zmysel obvinenia, vedel, aké práva má v trestnom konaní, a mohol ich účinne uplatniť. Z uvedeného vyplýva, že podstatou sťažovateľových námietok je porušenie jeho práva na obhajobu, ktoré mu malo byť obmedzené tým, že nerozumel dostatočne jazyku konania. Sťažovateľ nijako nespochybnil skutkové a právne závery súdov. Preto ústavný súd posudzoval len tieto jeho námietky a vo vzťahu k tým právam, ktoré uvádza v petite svojej sťažnosti, ktorým je ústavný súd viazaný (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

Uznesením sp. zn. I. ÚS 208/2013 zo 17. apríla 2013 ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti postupu a rozsudku krajského súdu podľa zásady *ratio temporis* ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pretože o ochrane tých práv, ktorých porušenie sťažovateľ namietal, nerozhodol ešte najvyšší súd v dovolacom konaní. Ústavný súd poukázal na svoju judikatúru (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09, III. ÚS 369/2011), podľa ktorej v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Ústavný súd sa odvolal na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) z 12. 11. 2002 vo veci *Zvolský a Zvolská verzus Česká republika*, na ktorý štandardne odkazuje vo svojej judikatúre (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, III. ÚS 227/2010, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 453/2010), poukazujúc, že ak najvyšší súd dovolanie odmietne ako neprípustné, bude lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského (odvolacieho) súdu.

Ústavný súd preto, majúc na zreteli účel práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj citovanú judikatúru, pristúpil v okolnostiach daného prípadu aj k preskúmaniu uznesenia krajského súdu.

Krajský súd vo svojom rozsudku vo vzťahu k používaniu slovenského jazyka, resp. perzského jazyka, sťažovateľom poukázal na tieto skutočnosti:

„... obžalovaný H. v predmetnom trestnom stíhaní vypovedal pred orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom v jedenástich prípadoch. V prípravnom konaní po zákonom poučení v 3 prípadoch (20. 10. 2011 č. l. 21, 21. 10. 2011 č. l. 94 a 24. 10. 2011 č. l. 100) vyhlásil, že slovenský jazyk ovláda slovom a písmom a tlmočníka do iného jazyka nepotrebuje.

Pri nasledujúcich 3 výsluchoch v prípravnom konaní (11. 11. 2011 č. l. 107, 5. 3. 2011 č. l. 112 a 2. 12. 2011) vyhlásil, že slovenskému jazyku rozumie čiastočne a trvá pri týchto úkonoch na prítomnosti tlmočníka do jazyka perzského. Tlmočník bol do konania pribratý opatrením vyšetrovateľky policajného zboru dňa 11. 11. 2011 a jeho osoba nebola do konania verejného zasadnutia krajského súdu zmenená. Obžalovaný pri označených úkonoch nenamietal spôsob ani obsah tlmočenia.

Pri vyšetrení jeho duševného stavu v prípravnom konaní znalcami z odboru zdravotníctva 1. 3. 2012 (č. l. 260) s týmito komunikoval v slovenskom jazyku všestranne správne orientovaný a s adekvátnymi odpoveďami.

V konaní pred okresným súdom vypovedal v zostávajúcich 4 prípadoch, pričom na verejnom zasadnutí konanom dňa 19. 4. 2012 (č. l. 633) výslovne trval na prítomnosti pribratého tlmočníka a pre jeho neprítomnosť súd o úkone podľa § 238 Tr. por. nekonal a verejné zasadnutie odročil.

Pri výsluchoch pred súdom 30. 4. 2012 (č. l. 644) a 5. 6. 2012 (č. l. 640) bol prítomný pribratý tlmočník, pričom obžalovaný spôsob tlmočenia ani v týchto prípadoch nenamietal. Na hlavnom pojednávaní dňa 5. 6. 2012 obhajkyňa obžalovaného JUDr. Adriana Krajníková súd žiadala o preloženie zápisnice z tohto úkonu do jazyka perzského, ktorému obžalovaný H. rozumel (č. l. 649).

Dňa 19. 6. 2012 bola okresnému súdu prostredníctvom obhajkyne doručená žiadosť obžalovaného o pribratie tlmočníka v prebiehajúcom konaní do jeho materinského jazyka t. j. jazyka pašto, ktorý je jedným z úradných jazykov Afgánskej islamskej republiky.

Na verejnom zasadnutí konanom dňa 3. 7. 2012 (č. l. 679) obžalovaný na položení otázku obhajkyne prehlásil, že tlmočenému prekladu nerozumie vo všetkých jeho častiach.

Pred vynesením rozsudku na hlavnom pojednávaní dňa 12. 7. 2012 (č. l. 730) obžalovaný prednesenej verbálnej komunikácií zo strany súdu resp. prokurátora nerozumel v celom rozsahu a to napriek aktívnej účasti tlmočníka.

Zo spisového materiálu vyplýva, že uvedené úkony trestného stíhania obžalovaného boli vykonané za prítomnosti jeho obhajcov, okrem úkonu z 20. 10. 2011, kedy vypovedal bezprostredne po jeho zadržaní orgánmi polície.

Potrebu tlmočenia obžalovanému do jazyka pašto predniesla jeho obhajkyňa aj v konaní pred Krajským súdom v Košiciach 24. 7. 2012 (č. l. 752), ktorý rozhodoval o jeho väzbe. Podľa vyjadrenia obžalovaného komunikácií na súde rozumel zhruba. Obhajkyňa ďalej dodala, že pokiaľ bude obžalovaný, z väzby krajským súdom prepustený na slobodu so svojim klientom nebudú namietat' priebeh verejného zasadnutia, v opačnom prípade žiadajú o pribratie tlmočníka do jeho materinského jazyka.“

Ďalej krajský súd zistil, že sťažovateľ bol:

„- rozsudkom Okresného súdu v Rožňave sp. zn. 1 T 97/2004 z 29. 9. 2004 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 To 211/2004 z 5. 11. 2004 odsúdený pre pokračujúci trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 242 ods. 1 Tr. zák. účinného do 31. 12. 2005. V tomto trestnom konaní v štádiu prípravného konania obžalovaný dňa 9. 3. 2004 (č. l. 93) po zákonomnom poučení a prítomnosti obhajcu prehlásil, že jeho rodným jazykom je perzština. Z uvedeného dôvodu boli do konania pribratí 9. 3. 2004 (č. l. 44) a 29. 4. 2004 (č. l. 46) dvaja tlmočníci z jazyka perzského do jazyka slovenského. Pribratý tlmočník bol v konaní prítomný až do právoplatného odsúdenia N. H., pričom aktívne prekladal písomné podania odsúdeného, súdu a tlmočil do perzského jazyka vykonávané úkony trestného konania.

- v trestnom stíhaní vedenom na Okresnej prokuratúre Košice I pod sp. zn. 1 Pv 1431/2006 pre trestný čin poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 Tr. zák. prokurátor okresnej prokuratúry dňa 10. 9. 2007 podľa § 220 ods. 1 Tr. por. schválil zmier a zároveň podľa § 215 ods. 1 písm. f/ Tr. por. zastavil trestné stíhanie vedené proti obžalovanému H.

Obžalovaný v tomto trestnom stíhaní v prípravnom konaní dňa 15. 6. 2007 (č. l. 6) po zákonom poučení prehlásil, že slovenský jazyk ovláda a nežiada, aby jeho výpoveď bola pretlmočená.

- rozsudkom Okresného súdu v Rimavskej Sobote sp. zn. 4 T 23/2006 z 8. 9. 2010 bol N. H. uznaný vinným z trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 Tr. zák.

Obžalovaný v tomto trestnom stíhaní v prípravnom konaní dňa 20. 3. 2006 (č. l. 5) po zákonom poučení prehlásil, že slovenský jazyk ovláda a nežiada, aby jeho výpoveď bola pretlmočená. Hlavné pojednávanie na okresnom súde sa za prítomnosti jeho obhajkyne dňa 8. 9. 2010 vykonalo taktiež bez prítomnosti tlmočníka.

- rozsudkom Okresného súdu v Revúcej sp. zn. 2 T 243/2009 zo 6. 9. 2010 bol obžalovaný N. H. uznaný vinným z trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 157 ods. 1, ods. 2 písm. a/ Tr. zák.

V prípravnom konaní dňa 4. 5. 2009 (č. l. 11) pri výsluchu žiadal prítomnosť tlmočníka. Opatrením vyšetrovateľa policajného zboru z 5. 5. 2009 (č. l. 18) bol do konania pribratý tlmočník z jazyka slovenského do jazyka perzského. Tlmočník bol pri výsluchu obžalovaného prítomný toho istého dňa bez prednesených námietok. Osoba tlmočníka bola totožná s tlmočníkom pribratým vo veci sp. zn. 1 T 97/2004. Obžalovaný na prítomnosti tlmočníka netrval pri svojom ďalšom výsluchu v prípravnom konaní dňa 11. 6. 2009 (č. l. 23) ako i na verejnom zasadnutí 6. 9. 2009 (č. l. 218) konanom o návrhu na schválenie dohody o vine a treste. V zastúpení svojho obhajcu prehlásil, že slovenskému jazyku rozumie slovom aj písmom (č. l. 218).“

Na základe týchto skutočností krajský súd dospel k záveru, že sťažovateľ „vzhľadom na dĺžku pobytu v Slovenskej republiky, ako i miesto svojho pôvodu rozumie pre účely trestného konania slovenskému jazyku, ako i jazyku perzskému, v ktorom bol pribratý tlmočník“. Žiadosti sťažovateľa, aby sa konanie v jeho trestnom stíhaní viedlo v jazyku pašto, krajský súd považoval „za obštrukcie, ktoré mali za účel spôsobiť neodôvodnené prieťahy v trestnom konaní. Obžalovaný aj v čase konania verejného zasadnutia na krajskom súde komunikoval so svojou obhajobou a súdom v slovenskom jazyku a týmto

dal najavo, že jeho požiadavky na konanie v jazyku pašto sú neodôvodnené. O tejto skutočnosti svedčí zápisnica o verejnom zasadnutí z 13. 11. 2012.“.

V tejto súvislosti krajský súd sťažovateľa odkázal na „základnú zásadu trestného konania uvedenú v § 2 ods. 20 Tr. por., podľa ktorej ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie; má právo na tlmočníka a prekladateľa. N. H. opakovane pred orgánmi činnými v trestnom konaní, ako i súdom uviedol, že slovenskému jazyku, ako i svojmu rodnému perzskému jazyku rozumie, a preto krajský súd nezistil žiadny dôvod, v zmysle ktorého, by sa konanie v jeho trestnom stíhaní malo viesť v jazyku pašto. Pre uvedené dôvody nie je v predmetnom procese nutné aplikovať ani závery nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 39/2001 zo 4. 7. 2001, tak ako sa o to obžalovaný odvolaním domáhal. Súčasná právna úprava ust. § 2 ods. 20 Tr. por. neukladá orgánom činným v trestnom konaní alebo súdu povinnosť tlmočiť úkony trestného konania obžalovanému do jazyka materinského, ale do jazyka o ktorom vyhlási, že mu rozumie.“.

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia týkajúceho sa dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, keď sťažovateľ primárne namietal porušenie svojho práva na obhajobu, pretože do konania nebol pribratý tlmočník do jazyka pašto, citoval príslušné ustanovenia Trestného poriadku, uvádzajúc, že:

„Podľa § 2 ods. 20 Tr. por. ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.

Podľa § 28 ods. 1 Tr. por. ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, priberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.

Podľa § 28 ods. 2 Tr. por. ak si osoba podľa § 2 ods. 20 zvolí jazyk, na ktorý nie je v zozname tlmočníkov zapísaný žiadny tlmočník, alebo vec neznesie odklad a zapísaní tlmočníci sú nedosiahnuteľní, priberie orgán činný v trestnom konaní alebo súd tlmočníka na úradný jazyk štátu, ktorému táto osoba rozumie.

Právo dotknutej osoby používať v trestnom konaní jazyk, ktorému rozumie, je jednou zo základných zásad Trestného poriadku. Rovnaké právo garantuje v čl. 47 ods. 4 Ústava Slovenskej republiky. Využitie práva na tlmočníka je podmienené vyhlásením dotknutej osoby, že neovláda jazyk.

Trestný poriadok účinný od 1. januára 2006, na rozdiel od starej úpravy, však neobsahuje oprávnenie používať pred orgánmi činnými v trestnom konaní materinský jazyk.“

Ďalej najvyšší súd uviedol, že «Vzhľadom na skutočnosť, že obvinený je cudzím štátnym príslušníkom a i keď od začiatku trestného konania prehlásil, že na Slovensku už žije dlhšiu dobu a slovenský jazyk ovláda „slovom aj písmom“, bol do konania pribratý tlmočník z jazyka perzského, ktorému obvinený ako osoba pochádzajúca z Afganskej islamskej republiky rozumie.».

Najvyšší súd taktiež poukázal na «zápisnice o výsluchu zadržanej podozrivej osoby a obmedzení osobnej slobody podozrivej osoby zo dňa 20. októbra 2011, bol obvinený v slovenskom jazyku poučený o svojich právach a povinnostiach, a to i o práve na tlmočníka a prekladateľa a následne obvinený prehlásil, že po slovensky rozumie. V dňoch 21. októbra 2011 a 24. októbra 2011 bol obvinený vypočutý, pričom opakovane prehlásil, že slovensky jazyk ovláda slovom i písmom, pričom pri výsluchoch bol prítomný aj jeho obhajca.

V nadväznosti na to obvinený prehlásil, že využije svoje právo a bude vypovedať v „afganskom jazyku“, a preto dňa 11. novembra 2011 vyšetrovateľom bol do konania pribratý tlmočník vzatý do sľubu ad hoc, keďže v zozname tlmočníkov a prekladateľov Ministerstva spravodlivosti SR nie je zapísaný žiadny tlmočník, ani prekladateľ, z jazyka afganského do jazyka slovenského. Takto bol do konania pribratý ako tlmočník N. D., ktorý sa narodil v Afganskej islamskej republike, už 21 rokov žije na Slovensku a ovláda oba jazyky slovom aj písmom. Následne bol obvinený znovu vypočutý a to za prítomnosti tohto tlmočníka i svojho obhajcu.

V priebehu ďalšieho konania dňa 5. marca 2012 obvinený N. H. prehlásil, že je afganskej národnosti, ale slovenský jazyk ovláda slovom i písmom, niekedy má, ale problém vyjadriť sa presne po slovensky, a preto chce vypovedať za prítomnosti tlmočníka. V jeho

požiadavke mu bolo vyhovené a výsluch bol vykonaný za prítomnosti tlmočníka N. D. ako aj obhajcov a advokátskeho koncipienta.

Dňa 2. decembra 2011 bola vykonávaná rekognícia osoby za prítomnosti tlmočníka. Pred vykonaním tohto úkonu obvinený prehlásil, že využije svoje právo vypovedať vo svojom materinskom jazyku a bude vypovedať „po afgánsky“.

Dňa 10. apríla 2012 sa obvinený, za prítomnosti obhajkyne JUDr. Adriany Krajníkovej a jej koncipienta, zúčastnil preštudovania vyšetrovacieho spisu a dňa 13. apríla 2012 bola okresným prokurátorom Okresnej prokuratúry Košice I podaná Okresnému súdu Košice I obžaloba. Následne súd rozhodoval o väzbe obvineného, pričom verejné zasadnutie odročil, so zreteľom na žiadosť obvineného, aby bol prítomný tlmočník.

Hlavné pojednávanie prvostupňového súdu dňa 5. júna 2012 bolo vykonané za prítomnosti tlmočníka N. D., pričom v jeho záverečnej časti obhajkyňa obvineného JUDr. Krajníková požiadala o preloženie zápisnice o hlavnom pojednávaní do „perzského“ jazyka, ktorú žiadosť následne súd zamietol.

Osobitným písomným podaním obhajkyňa obvineného zo dňa 18. júna 2012 požiadala súd o pribratie do konania tlmočníka z paštúnskeho jazyka s odôvodnením, že obvinený perštine síce „zbežne“ rozumie, ale nie je jeho materinským jazykom, pričom počas hlavného pojednávania prekladu tlmočníka v rôznych detailoch, ktoré považuje za podstatné, riadne nerozumel.

Na hlavnom pojednávaní dňa 12. júla 2012 bolo predsedom senátu obvinenému oznámené, že žiadosti obhajkyne vyhovené nebude, nakoľko sa pokúsil zaistiť tlmočníka z paštúnskeho jazyka, avšak bolo zistené, že tlmočník z tohto jazyka na Slovensku t. č. neexistuje.

Vzhľadom k tomu, že obvinený mal počas celého konania zabezpečené tlmočenie do jazyka, ktorému rozumie a ktorý je používaným jazykom jeho rodnej krajiny, jazyku (ktorý taktiež podľa vlastných vyjadrení do značnej miery ovláda) pri jednotlivých výsluchoch priebeh trestnej činnosti kladenej mu za vinu.».

Na základe uvedeného najvyšší súd skonštatoval, že „následnú zmenu postoja obvineného v konaní pred prvostupňovým súdom, kedy vyhlásil, že dostatočne nerozumie perzskému jazyku tak, ako vykonával tlmočenie tlmočník N. D., a žiadal o ustanovenie

tlmočníka do jeho materinského paštúnskeho jazyka, možno vyhodnotiť ako jednoznačne účelovú. Okresný súd sa aj napriek tomu pokúsil zabezpečiť tlmočníka z tohto jazyka, avšak neúspešne.

... obvinený mal počas celého konania zabezpečené tlmočenie do jazyka, ktorému rozumie a ktorý je jedným zo štátnych jazykov jeho rodnej krajiny. Pri vykonávaných úkonoch súhlasil s tlmočením do perzského jazyka, ani raz nenamietal tlmočníka, až neskôr svoj postoj zmenil. Preto považoval Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolateľovu námietku, ohľadom porušenia jeho práva na obhajobu, za nedôvodnú.“.

Nie je úlohou ústavného súdu zaoberať sa v tomto smere otázkou, do akej miery bol postup navrhovateľa účelový a do akej nie. Podstatou posudzovania ústavného súdu nie je otázka účelovosti postupu sťažovateľa, ale otázka ústavnosti postupu krajského súdu a najvyššieho súdu v jeho trestnej veci, keď navyše prípadná účelovosť postupu sťažovateľa nezbavuje štátne orgány ústavnej povinnosti postupovať voči nemu v súlade s ústavou.

Podstatou a zmyslom čl. 47 ods. 4 ústavy je zabezpečiť každému účastníkovi konania pred súdom, iným štátnym orgánom alebo orgánom verejnej moci tlmočenie do jazyka, v ktorom sa vedie konanie, z akéhokoľvek iného jazyka. Oprávnená osoba tak môže v konaní pred súdom, iným štátnym orgánom alebo orgánom verejnej správy komunikovať v ktoromkoľvek jazyku, ktorý je rozdielny od jazyka, v ktorom sa vedie konanie. Prostredníctvom tohto článku ústavy sa každému (teda aj cudzincovi), kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, zaručuje právo na tlmočníka. Právo na poskytnutie tlmočníka je však podmienené vyhlásením účastníka konania, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie (m. m. I. ÚS 38/96, III. ÚS 39/01, III. ÚS 168/2010). Per analogiam možno v tejto súvislosti poukázať na ustálenú judikatúru ESLP, podľa ktorej pomoc tlmočníka musí obvinenému umožniť zoznámiť sa s tým, z čoho je obvinený, a obhajovať sa proti obvineniu, zvlášť predniesť súdu svoju verziu udalostí (rozsudok ESLP vo veci Kamasinski v. Rakúsko z 19. 12. 1989, séria A, č. 168, bod 74).

Ústavný súd po preskúmaní odôvodnení rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu zistil, že obidva súdy sa zrozumiteľným a dostatočným spôsobom vysporiadali

s námietkou sťažovateľa, predmetom ktorej bolo tvrdenie o porušení jeho práva na tlmočníka, a tým aj práva náležite sa obhajovať. Obidva sudy zaujali k nastolenému problému totožný názor, a teda že sťažovateľovi (narodenému v Afganistane) bol v konaní zabezpečený tlmočník z jazyka perzského, ktorý je jedným z úradných jazykov štátu, z ktorého sťažovateľ pochádza. O tom, že hovorí po perzsky, sa sťažovateľ vyjadril 11. novembra 2011 už v prípravnom konaní. Predtým pri výpovediach vyhlásil, že slovenský jazyk ovláda slovom a písmom a tlmočníka nepotrebuje. V tejto súvislosti tak krajský súd, ako aj najvyšší súd konštatovali, že právo na tlmočníka je zabezpečené, ak sa konanie vedie v jazyku, ktorému dotknutá osoba (obvinený, obžalovaný) rozumie, pričom zásadným predpokladom naplnenia tohto práva je, ak táto osoba rozumie podstate obvinenia, skutočnostiam, ktoré sa jej kladú za vinu, ako aj poučeniu o právach. Podľa názoru ústavného súdu pritom nie je podstatné, že sťažovateľ by rozumel lepšie v inom jazyku (pašto) ako v tom, v ktorom sa konanie vedie, ale to, že sťažovateľ porozumel podstate konania, ktoré sa proti nemu viedlo, čo sudy považovali za preukázané.

Sťažovateľ sa dovoľáva svojho práva na používanie materinského jazyka v trestnom konaní. Také právo však sťažovateľovi nezaručuje ústava ani dohovor a tejto úprave základného práva na tlmočníka zodpovedá aj Trestný poriadok, ktorý obsahuje konkrétnu úpravu uplatnenia uvedeného základného práva v trestnom konaní.

Podľa § 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv uvedených v čl. 35, čl. 36, čl. 37 ods. 4, čl. 38 až čl. 42 a čl. 44 až čl. 46 tejto ústavy len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa § 2 ods. 20 Trestného poriadku ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.

Podľa § 28 ods. 2 Trestného poriadku ak si osoba podľa § 2 ods. 20 zvolí jazyk, na ktorý nie je v zozname tlmočníkov zapísaný žiadny tlmočník, alebo vec neznesie odklad

a zapísaní tlmočníci sú nedosiahnuteľní, príberie orgán činný v trestnom konaní alebo súd tlmočníka na úradný jazyk štátu, ktorému táto osoba rozumie.

Európsky súd pre ľudské práva interpretoval podmienky realizácie práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. e) dohovoru v rozhodnutí K. c. Francúzsku (rozhodnutie o sťažnosti č. 10210/82), kde jasne uviedol, že toto právo neprislúcha obvinenému, ktorý dostatočne rozumie jazyku a hovorí jazykom, v ktorom sa konanie vedie, preto nepostačuje len formálne vyhlásenie obvineného smerujúce k požiadavke bezplatného ustanovenia tlmočníka, keďže dôkazné bremeno preukázať opodstatnenosť takejto požiadavky smeruje proti obvinenému s oprávnením kompetentného vnútroštátneho orgánu rozhodnúť o dôvodnosti prednesenej žiadosti. Európsky súd pre ľudské práva tak v mnohých prípadoch kvalifikoval námietku porušenia čl. 6 ods. 3 písm. e) dohovoru ako zjavne neopodstatnenú alebo neodôvodnenú na základe skutočnosti, že podľa jeho názoru znalosť jazyka konajúceho súdu bola u obvineného dostatočná na to, aby bolo možné proces vedený proti nemu považovať za spravodlivý (napr. *Güngör v. Nemecko*, rozhodnutie zo 17. 5. 2001, sťažnosť č. 31540/96; *Hovanessian v. Bulharsko*, rozsudok z 21. 12. 2000, sťažnosť č. 31814/03; *Katritsch v. Francúzsko*, rozsudok zo 4. 11. 2010, sťažnosť č. 22575/08). Z judikatúry ESĽP tiež vyplýva, že pri úvahe, aká úroveň znalosti jazyka konajúceho súdu bola v tom-ktorom prípade potrebná, je relevantná povaha trestného činu, z ktorého bol sťažovateľ obvinený, a tiež zložitost' „oznámení“ adresovaných sťažovateľovi (*Protopapa v. Turecko*, rozsudok z 24. 2. 2009, sťažnosť č. 16084/90). V prípade *Kamasinski v. Rakúsko*, rozsudok z 19. 12. 1989, sťažnosť č. 9783/82, súd považoval za dostatočné na zachovanie tohto práva skutočnosť, že obhajca obvineného bol schopný komunikovať aj v jazyku sťažovateľa, aj v jazyku konajúceho súdu.

Ústavný súd sa vyjadril v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 144/03 z 13. augusta 2003 k rozsahu základného práva podľa čl. 47 ods. 4 ústavy v súvislosti s požiadavkou na preklad všetkých listín súvisiacich s konaním, keď uviedol, že takýto nárok netvorí obsah základného práva podľa čl. 47 ods. 4 ústavy. Európsky súd pre ľudské práva konštatoval v rozsudku *Kamasinski v. Rakúsko*, ods. 74, že čl. 6 ods. 3 písm. e) dohovoru nejde tak ďaleko, aby vyžadoval v konaní písomný preklad každého listinného dôkazu alebo

úradného dokumentu. Poskytnutá pomoc tlmočníka by mala byť taká, aby umožnila obvinenému zoznámiť sa s vecou a umožnila mu brániť sa, a to hlavne tým, že bude schopný predložiť súdu svoju verziu udalosti. Tlmočenie hlavného pojednávania podľa tohto rozsudku ani nemusí byť simultánne ani doslovné, stačí následný a syntetický preklad. Dokonca ani rozsudok nemusí byť preložený do písomnej podoby, ak bol dostatočne odôvodnený ústne. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že text relevantných ustanovení dohovoru používa pojem tlmočník, a nie prekladateľ. To znamená, že pomoc tlmočníka, ktorý ústne tlmočí, môže splniť požiadavky dohovoru (*obdobne napr. I. ÚS 257/2010, III. ÚS 573/2012, III. ÚS 6/2014*).

Z citovanej časti odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd sa podrobne zaoberal posúdením, či námietka sťažovateľa o porušení jeho práva na používanie jazyka, ktorému rozumie, má reálne základy a mohla by spĺňať dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Na tento účel preskúmal postup a úkony orgánov činných v trestnom konaní, okresného súdu a krajského súdu a konfrontoval tvrdenia sťažovateľa obsiahnuté v dovolaní s jeho správaním na úkonoch v jednotlivých fázach trestného konania a spôsobom, akým sťažovateľ uplatňoval svoje práva obvineného v priebehu tohto konania.

Pre jazyk pašto nie je v Slovenskej republike zapísaný žiadny tlmočník. Okresný súd zabezpečil v konaní tlmočníka z/do jazyka perzského. Krajský súd zistil dvoch potenciálnych tlmočníkov, ktorí ovládajú paštúnsky jazyk. Tieto osoby boli súdom oslovené, avšak vyslovili sa, že v budúcnosti majú ochotu byť tlmočníkmi, ale nie v trestnej veci sťažovateľa, lebo sa boja o svoj život, ako aj o život svojich rodín, pretože sťažovateľ sa vyhrážal tlmočníkovi usmrtením.

Ústavný súd nespochybňuje, že sťažovateľ dokáže najlepšie obhajovať svoje záujmy a uplatňovať svoje práva v jazyku pašto. Avšak v situácii, v ktorej sa nachádzal, mu orgány Slovenskej republiky poskytnú možnosť od začiatku trestného konania uplatniť práva obvineného za pomoci obhajcu a neskôr za pomoci tlmočníka (keď o neho požiadal), s ktorým bol schopný dorozumieť sa. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľ bol schopný vyjadriť sa k obvineniu, prezentovať svoju verziu udalostí a na ten účel predkladať návrhy

na vykonanie dokazovania. Konanie pred súdom prvého stupňa aj odvolacím súdom bolo tlmočené.

Vo vzťahu k nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 39/01 zo 4. júla 2001, na ktorý sťažovateľ poukazuje, ústavný súd dodáva, že v danom prípade sťažovateľ nebol vôbec pred vzatím do väzby vypočutý sudcom, ako ani v materinskom jazyku.

Na základe uvedených zistení ústavný súd dospel k záveru, že námietky sťažovateľa o porušení jeho v sťažnosti označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru postupom krajského súdu a najvyššieho súdu v dovolacom konaní vo vzťahu k námietke netlmočenia do jazyka pašto sú zjavne neopodstatnené.

Vo vzťahu k tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľ namieta, že na verejnom zasadnutí krajského súdu bol činný prokurátor, ktorý mal byť vylúčený, keďže sa rozhodovalo o rozsudku okresného súdu, kde bol činný pri rozhodovaní jeho príbuzný JUDr. L. B., najvyšší súd uviedol, že „nedošlo k žiadnemu porušeniu zákona a ani v tomto smere nezistil dôvodnosť dovolacej námietky obvineného. Prítomnosť menovaného prokurátora na verejnom zasadnutí Krajského súdu v Košiciach, ako druhostupňového súdu, nemôže zakladať prekážku vykonania odvolacieho konania o rozsudku Okresného súdu Košice I, ktorým rozhodoval sudca, s ktorým má tento prokurátor údajne príbuzenský vzťah. K tejto námietke dovolateľa treba tiež uviesť, že krajský súd konajúci o odvolaniach obvinených a prokurátora otázku prítomnosti intervenujúceho prokurátora na verejnom zasadnutí tohto súdu nemohol nijako ovplyvniť, resp. ani nemohol rozhodovať o otázke jeho prípadnej zaujatosti.

V danej súvislosti treba tiež zdôrazniť, že z obsahu zápisnice Krajského súdu v Košiciach zo dňa 13. novembra 2012 je zrejmé, že počas odvolacieho konania prítomnosť konkrétneho prokurátora krajskej prokuratúry zo strany obvineného, resp. jeho obhajcu žiadnym spôsobom namietaná nebola.“

Blízky príbuzenský vzťah (otec – syn) medzi sudcom okresného súdu, ktorý bol predsedom senátu rozhodujúcim o vine a treste sťažovateľa, a prokurátorom, ktorý zastupoval štát na verejnom zasadnutí senátu odvolacieho súdu rozhodujúceho o riadnom

opravnom prostriedku podanom sťažovateľom, sám osebe ešte nezakladá dôvodnosť dovolania podľa § 374 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku (že vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania). Sťažovateľ v podanom dovolaní nijako nepreukázal naplnenie dôvodov vylúčenia prokurátora v zmysle § 31 Trestného poriadku. V konečnom dôsledku o opravnom prostriedku podanom sťažovateľom nerozhodoval prokurátor, ale senát krajského súdu. Keďže nebola splnená podmienka, že vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý bol vylúčený, pričom o jeho vylúčení sa nerozhodlo, nemohol byť naplnený ani tento dôvod dovolania.

Na základe uvedených zistení ústavný súd dospel k záveru, že námietka sťažovateľa o porušení jeho v sťažnosti označených základných práv podľa ústavy, ako aj práv podľa dohovoru tým, že vo veci bol na krajskom súde činný prokurátor, ktorý bol v blízkom príbuzenskom vzťahu s predsedom senátu okresného súdu, a najvyšší súd sa v dovolacom konaní s touto námietkou nedostatočne nevysporiadal, je zjavne neopodstatnená.

Ústavný súd preto rozhodol s poukazom na zistené dôvody o odmietnutí sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde v celom rozsahu tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. júna 2014